

บทที่ 3

ลักษณะทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี

ลักษณะทางภูมิศาสตร์

1. ที่ตั้ง ขนาด และ เขตการปกครอง

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดชายแดนภาคตะวันตกของประเทศไทย ตั้งอยู่ประมาณ ละติจูดที่ 14 องศาเหนือ และลองจิจูดที่ 99 องศาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับบริเวณ ไกล่เคียงดังนี้

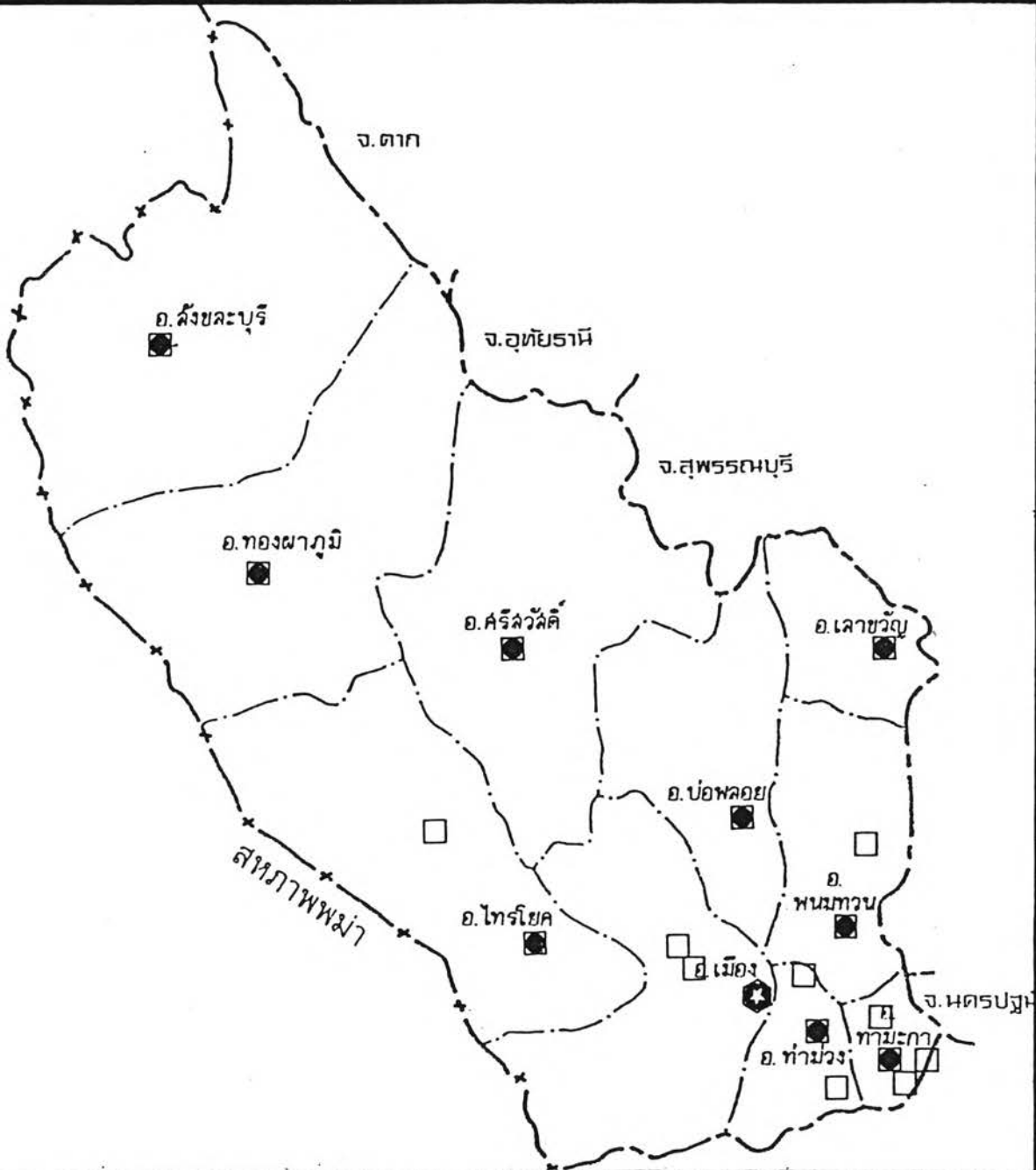
ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดตาก จังหวัดอุทัยธานีและประเทศ
สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดราชบุรีและจังหวัดนครปฐม

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดราชบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

กาญจนบุรีมีเนื้อที่ 19,486 ตารางกิโลเมตร หรือ 12,178,750 ไร่ เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ คิดเป็นร้อยละ 42.28 ของพื้นที่ภาค ตะวันตก และเป็นร้อยละ 3.79 ของประเทศ แบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ 85 ตำบล 664 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นเทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 1 แห่ง และสุขาภิบาล 22 แห่ง อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ประมาณ 128 กิโลเมตร โดยทางหลวงแผ่นดิน สายเพชรเกษม และถนนแสลงชูโต (แผนที่ 1) มีพรมแดนติดต่อกับพม่ายาวประมาณ 460 กิโลเมตร ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี โดยมี ทิวเขาตะนาวศรีเป็นแนวพรมแดน มีช่องทางเดินทางติดต่อ 12 ช่องทาง ที่สำคัญได้แก่ ค่านเจดีย์สามองค์ ค่านบ้องตี้ ค่านเขาห่มวง และค่านหินกอง เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระยะทางในการเดินทางของนักท่องเที่ยวในประเทศ : ศึกษากรณีเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี

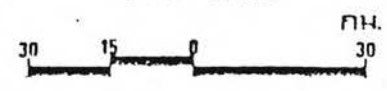
แสดง : ที่ตั้งและเขตการปกครอง

- ⊛ ที่ตั้งจังหวัด
- ที่ตั้งอำเภอ
- ⬡ ที่ตั้งเทศบาล
- ที่ตั้งสุขาภิบาล
- x— พรมแดนประเทศ
- - - - - เส้นแบ่งเขตจังหวัด
- · — · — เส้นแบ่งเขตอำเภอ

ที่มา : สถาบันวิจัยลภาวะแวดล้อม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชาภูมิศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตราส่วน

แผนที่ 1

2. ลักษณะภูมิประเทศ

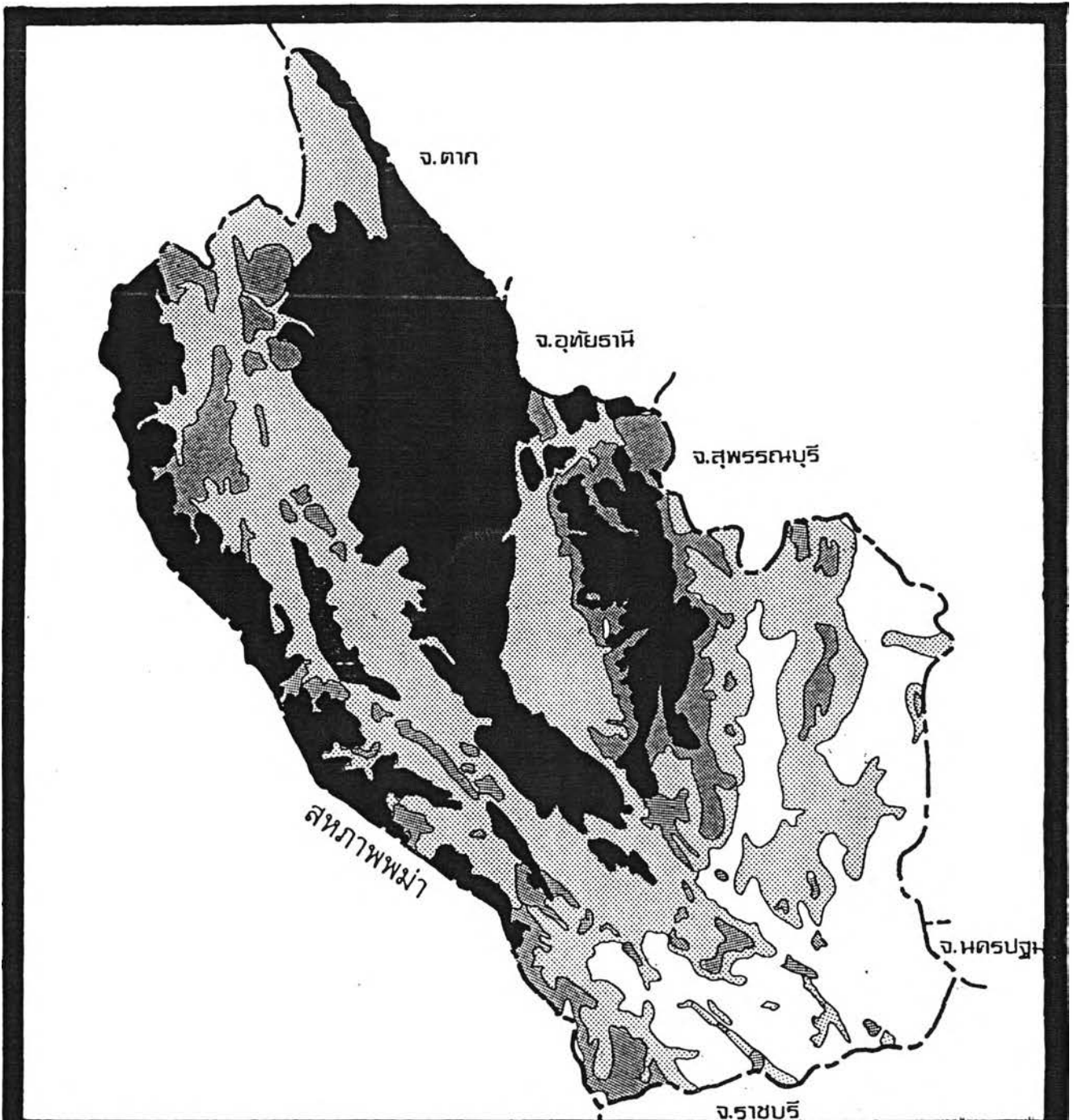
ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดกาญจนบุรี อาจแยกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ (แผนที่ 2)

2.1 บริเวณที่สูงและภูเขา เป็นบริเวณที่มีภูเขาและป่าไม้ปกคลุมพื้นที่ เป็นบริเวณกว้างขวาง โดยมีทิวเขาถนนธงชัย ทิวเขาตะนาวศรีกั้นพรมแดนไทยกับพม่า บริเวณที่มีระดับความสูงระหว่าง 100-400 เมตร อยู่ในเขตภูเขาของอำเภอไทรโยค อำเภอบ่อพลอย และอำเภอศรีสวัสดิ์ ส่วนเขตที่มีระดับความสูง 400-1,000 เมตร เป็นเขตภูเขาในลุ่มแม่น้ำแควน้อยและแควใหญ่ ในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอสุขสวัสดิ์ และอำเภอเมืองกาญจนบุรี และเขตที่มีความสูง 1,000 เมตรขึ้นไป ได้แก่บริเวณทิวเขาทางเหนือของจังหวัดบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ทิวเขาสูงนี้เป็นแหล่งกำเนิดแม่น้ำลำธารที่สำคัญ และเป็นท้องที่ทุรกันดารซึ่งการคมนาคมยังไม่สะดวก

กาญจนบุรีมีพื้นที่แบบภูเขาหินปูนเป็นบริเวณกว้างขวาง มีอาณาเขตติดต่อเข้าไปในจังหวัดราชบุรี ภูเขาเหล่านี้มียอดแหลมรูปร่างต่าง ๆ สวยงาม ภูเขาแคบเป็นแนวยาวบางแห่งเป็นหน้าผาชัน และมักมีถ้ำหินงอก หินย้อยที่สวยงามหลายแห่ง บางทีมีน้ำไหลผ่านได้หิน เรียกว่า ธารลอด ส่วนบริเวณน้ำตกต่าง ๆ มีหินปูนจับตามบริเวณที่หักน้ำทำให้ไม่สิ้น

2.2 บริเวณที่ราบแห้งแล้ง มีบริเวณกว้างขวาง อยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด พื้นที่เป็นที่ราบสลับกับเขาเดี่ยว ๆ และป่าละเมาะ พื้นดินเป็นทรายและหินลูกรัง ได้แก่ที่ราบในเขตอำเภอบ่อพลอย อำเภอเลาขวัญ อำเภอพนมทวน และบางส่วนของอำเภอเมืองกาญจนบุรี

2.3 บริเวณที่ราบอุดมสมบูรณ์ เป็นที่ราบอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ และตอนกลางของจังหวัด ซึ่งอยู่สองข้างฝั่งแม่น้ำแม่กลองตลอดไปจนจังหวัดราชบุรี พื้นที่เป็นดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์และมีน้ำตลอดปี เป็นแหล่งที่เหมาะสมกับการทำนา ทำไร่ ทำสวน ปลูกผลไม้ การคมนาคมขนส่งสะดวก บริเวณเหล่านี้ได้แก่ ที่ราบในเขตอำเภอดำม่วง อำเภอท่ามะกา และอำเภอเมืองกาญจนบุรี

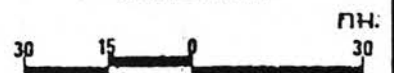
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระยะทางในการเดินทางของนักท่องเที่ยวในประเทศ
: ศึกษากรณีเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี

แสดง : ลักษณะภูมิประเทศ

- ที่ราบ ความสูงเหนือถนนร่อนน้ำไม่เกิน 30 เมตร ความลาดชันน้อยกว่า 2 %
- ▤ ที่ลุ่มต่ำ ความสูงเหนือถนนร่อนน้ำ 30-150 เมตร ความลาดชัน 2-10 %
- ▥ ภูเขา ความสูงเหนือถนนร่อนน้ำ 150-600 เมตร ความลาดชัน 10-30 %
- ภูเขาสูง ความสูงเหนือถนนร่อนน้ำมากกว่า 600 เมตร ความลาดชันมากกว่า 30 %

ภาควิชาภูมิศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตราส่วน

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย.

แผนที่ 2

3. ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพของฤดูกาลต่าง ๆ ของจังหวัด อาจแบ่งช่วงเวลาที่ไป ดังนี้คือ

1. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม อุณหภูมิจะอยู่ระหว่าง 20 ถึง 37 องศาเซลเซียส ในฤดูร้อนอากาศจะร้อนจัด อบอุ่นที่สุดในเดือนเมษายน อุณหภูมิอาจสูงถึง 39 หรือ 40 องศาเซลเซียส

2. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน เป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย พัดผ่านแนวเทือกเขาทางด้านตะวันตก ทำให้ฝนตกมากทางด้านตะวันตกของจังหวัด

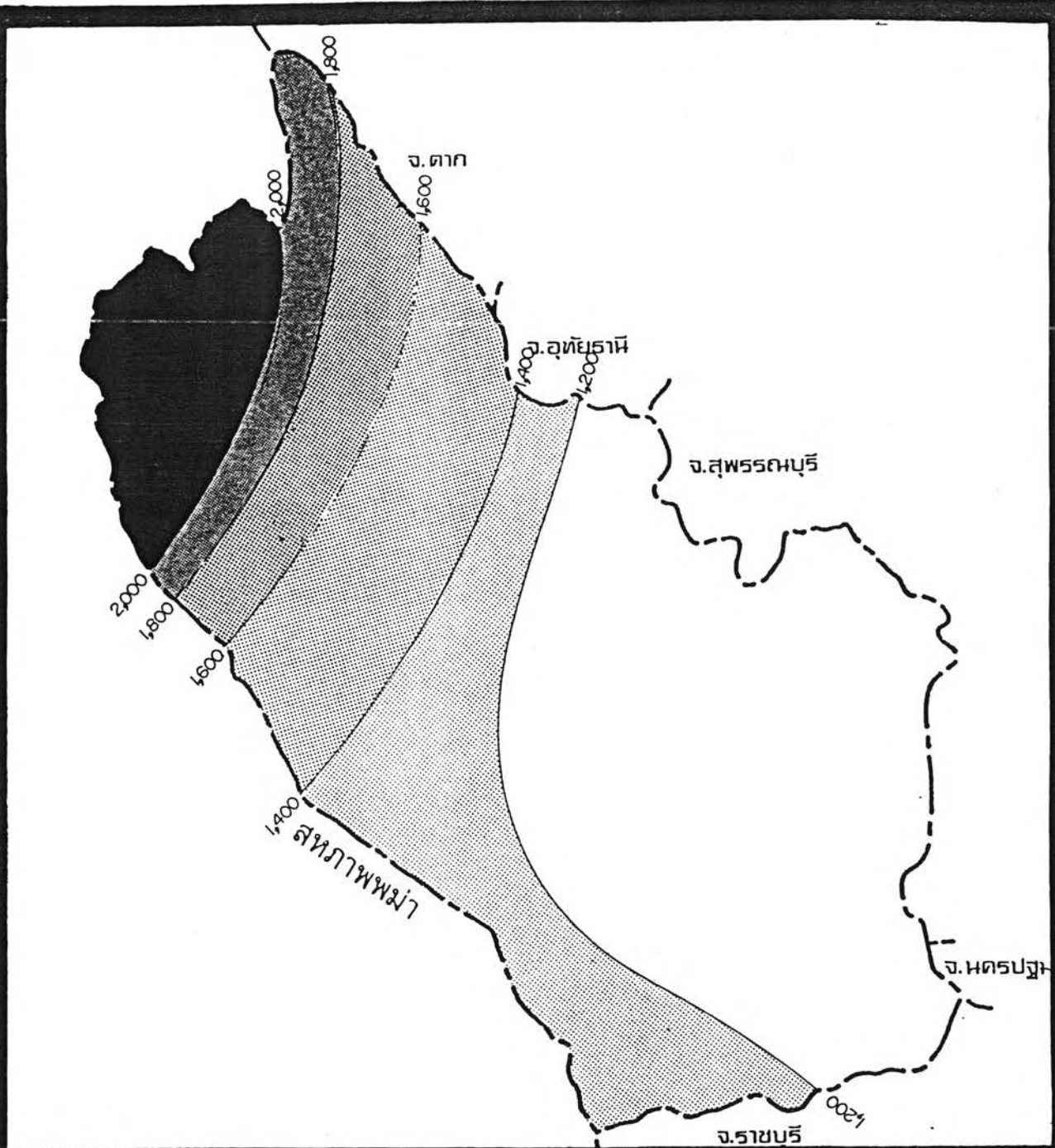
3. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤศจิกายน จนถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ เป็นฤดูที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือนำความหนาวเย็นจากประเทศจีนมาสู่ประเทศไทย อากาศจะเริ่มหนาวเย็นโดยเฉพาะในท้องที่ทางเหนือของจังหวัดอากาศจะหนาวเย็นมากที่สุด

จังหวัดกาญจนบุรีมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 28.1 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยตลอดปี 22.5 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.6 องศาเซลเซียส เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนจัดในรอบปี เคยมีการวัดอุณหภูมิสูงที่สุดได้ 43.5 องศาเซลเซียสเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2501 ส่วนในฤดูหนาวอากาศจะหนาวที่สุดในเดือนมกราคม เคยวัดอุณหภูมิต่ำที่สุดได้ 5.5 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2498

ปริมาณฝนตกเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 1,150 มิลลิเมตร และมีฝนตกเฉลี่ยประมาณ 115 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนกันยายน มีปริมาณฝนเฉลี่ยประมาณ 232.2 มิลลิเมตร และมีฝนตกเฉลี่ยประมาณ 19 วัน ฝนตกสูงสุดใน 24 ชั่วโมง เคยวัดได้ 165.5 มิลลิเมตร เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2515

4. แหล่งน้ำ

ต้นน้ำของจังหวัดกาญจนบุรีอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัด ถึงเขตจังหวัดอุทัยธานี ลักษณะทางน้ำมักเป็นร่องลึกในระหว่างหุบเขา มีบางสายไหลขึ้นไปทางเหนือสู่ประเทศ สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า ลำธารส่วนใหญ่จะไหลลงสู่แควน้อยและแควใหญ่ ซึ่งเป็น

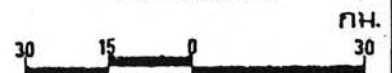
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมกับระยะทางในการเดินทางของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย
: ศึกษากรณีเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี

แสดง : ลักษณะภูมิอากาศ : ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี

■ 2,000 - 2,400 มม.	■ 1,800 - 2,000 มม.
■ 1,600 - 1,800 มม.	■ 1,400 - 1,600 มม.
■ 1,200 - 1,400 มม.	□ 1,000 - 1,200 มม.

ภาควิชาภูมิศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

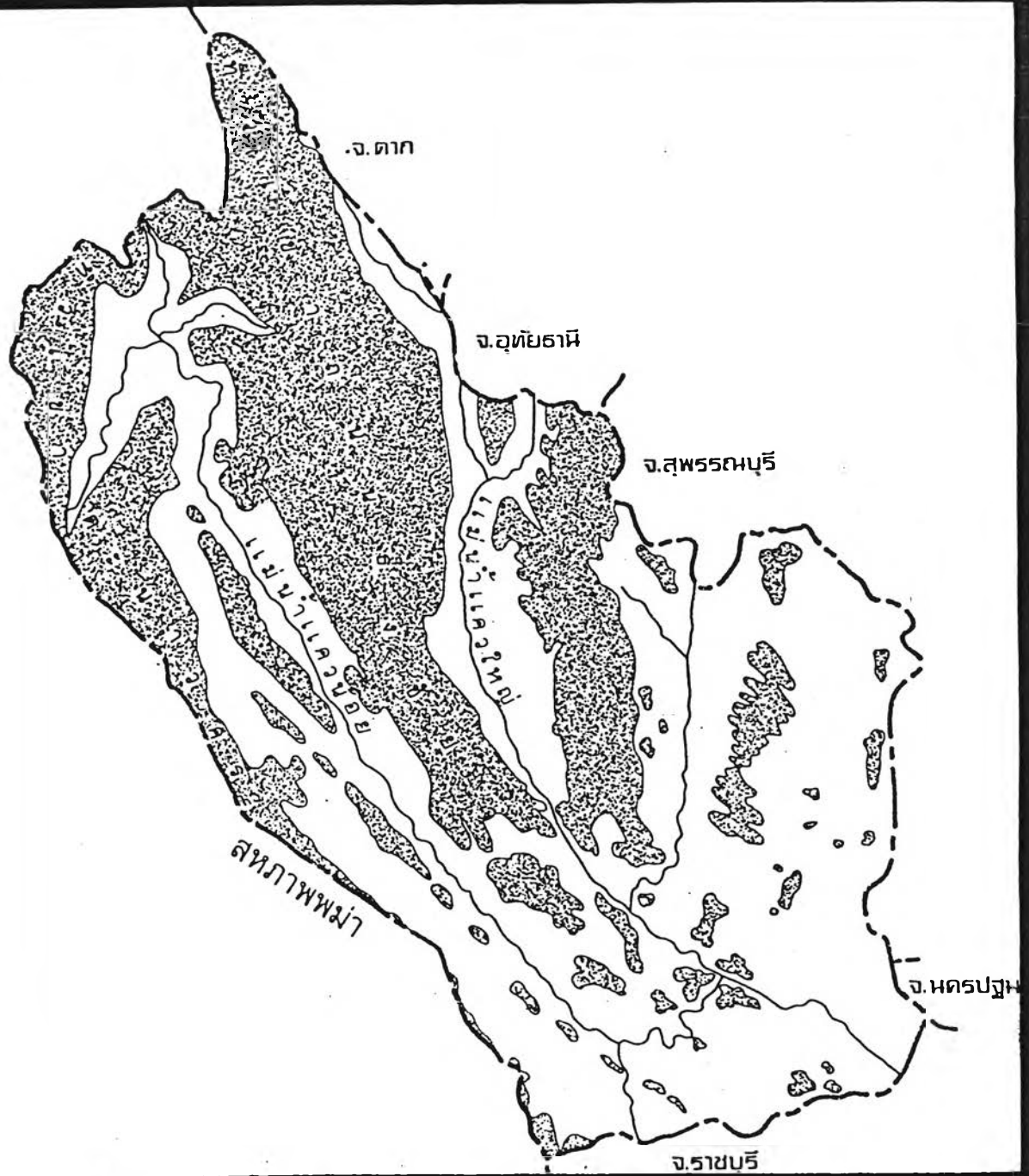
มาตราส่วน

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์

แผนที่ 3

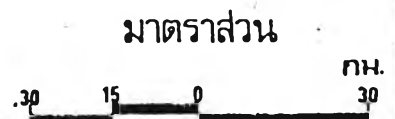

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระยะทางในการเดินทางของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย
: ศึกษากรณีเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี

แสดง : ทิวเขา ภูเขา แม่น้ำ ลำน้ำ จังหวัดกาญจนบุรี

- ทิวเขา, ภูเขา
- แม่น้ำ, ลำน้ำ

ภาควิชาภูมิศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4

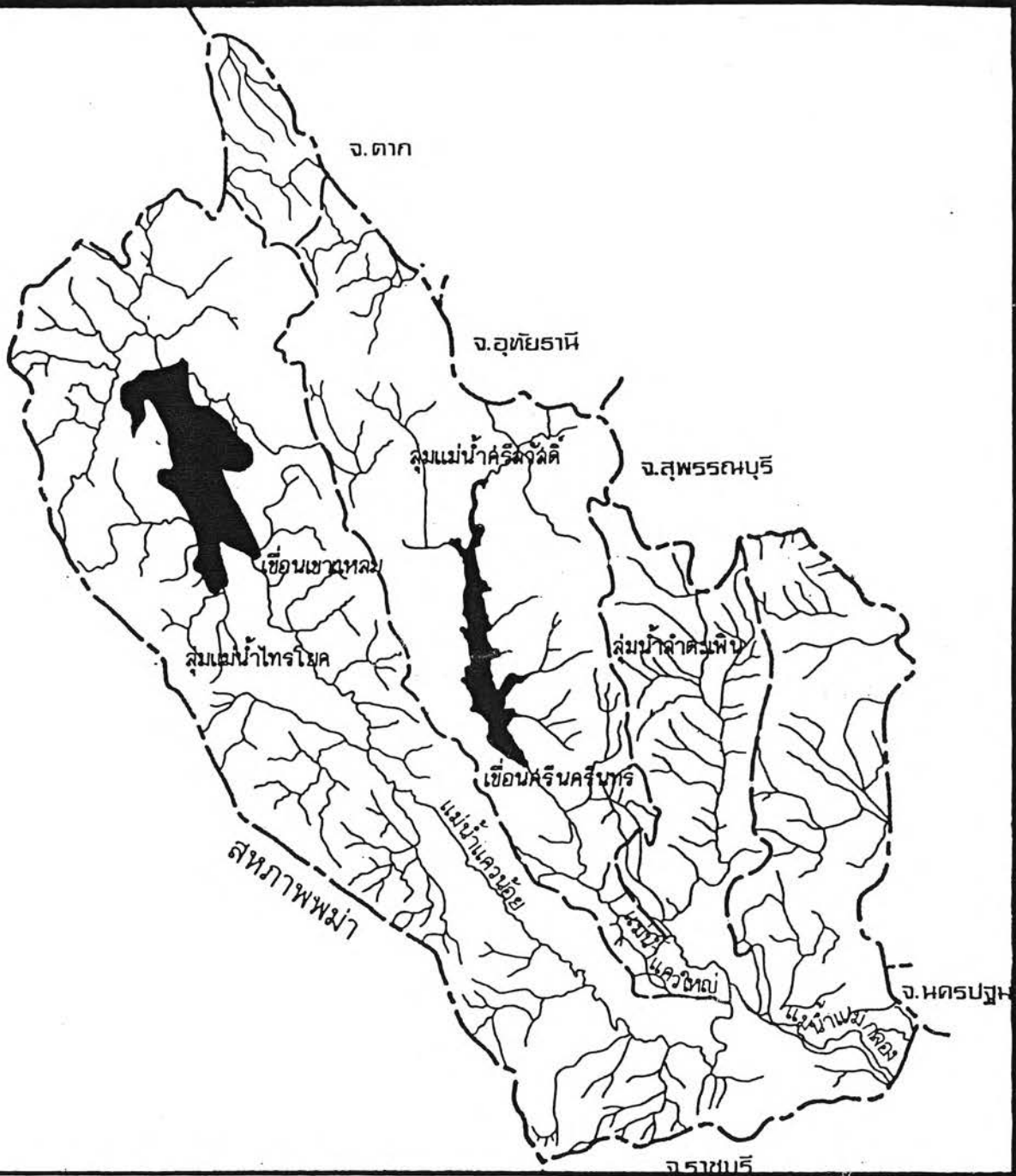
ธารรับน้ำสำคัญทางด้านตะวันตกและตอนกลางของพื้นที่ แล้วรวมกันเป็นแม่น้ำแม่กลอง ลำน้ำที่สำคัญของจังหวัดนี้ ได้แก่

4.1 แม่น้ำแควน้อย (ไทรโยค) มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 315 กิโลเมตร เกิดจากลำน้ำรันตี ของกะเสียว และปีคีใหญ่ ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี ไหลมาบรรจบกันที่บริเวณสามสบ เห็นว่าการอำเภอสังขละบุรีเล็กน้อย เป็นจุดเริ่มต้นของแม่น้ำแควน้อย แม่น้ำสายนี้ยังมีสาขาที่สำคัญคือ ลำน้ำภาชี และลำน้ำน้อย แม่น้ำแควน้อยจัดว่าเป็นลำน้ำที่สวยงามมาก เพราะไหลผ่านภูมิประเทศอันงดงาม จนกระทั่งบรรจบกับแม่น้ำแควใหญ่กลายเป็นลำน้ำแม่กลอง แม่น้ำแควน้อยมีพื้นที่รับน้ำประมาณ 10,460 ตารางกิโลเมตร

4.2 แม่น้ำแควใหญ่ (ศรีสวัสดิ์) ต้นน้ำเริ่มจากทิวเขาถนนธงชัยในท้องที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ไหลลงสู่ทางใต้ มีความยาวทั้งสิ้นจากต้นน้ำถึงจุดบรรจบลำน้ำแควน้อยที่ตำบลปากแพรก หน้าอำเภอเมืองกาญจนบุรีประมาณ 380 กิโลเมตร และมีบริเวณพื้นที่รับน้ำเหนือบริเวณที่จะบรรจบกับแม่น้ำแควน้อย ประมาณ 14,800 ตารางกิโลเมตร แม่น้ำแควใหญ่มีสาขาที่สำคัญคือ ห้วยขาแข้งและลำตะเพิน

4.3 แม่น้ำแม่กลอง ต้นน้ำเกิดจากแม่น้ำแควน้อยและแม่น้ำแควใหญ่บรรจบกันที่ตำบลปากแพรก หน้าเมืองกาญจนบุรี แล้วไหลผ่านอำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอท่าม่วง อำเภอท่ามะกา ผ่านจังหวัดราชบุรี ไปออกทะเลที่จังหวัดสมุทรสงคราม มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 130 กิโลเมตร แม่น้ำสายนี้มีความสำคัญในด้านการชลประทานคือประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดสมุทรสาคร เป็นอย่างมาก

4.4 ลำตะเพิน เป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านบริเวณที่ราบลุ่มตะวันออกของจังหวัด ไหลลงทางใต้บรรจบกับแม่น้ำแควใหญ่ที่ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองกาญจนบุรี มีความยาวประมาณ 85 กิโลเมตร

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระยะทางในการเดินทางของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย
 : ศึกษากรณีเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี

แสดง : แม่น้ำและร่องน้ำ

เขตลุ่มแม่น้ำ
 แม่น้ำ, ร่องน้ำ

ภาควิชาภูมิศาสตร์
 บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตราส่วน

ที่มา : ผลิตบัณฑิตวิจัยเฉพาะแควลุ่ม, จุฬาฯ.

แผนที่ 5

ในด้านการพัฒนาลุ่มแม่น้ำมีโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่กลอง ซึ่งรับผิดชอบโดยกรมชลประทาน และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยร่วมกัน มีพื้นที่ได้รับการชลประทานทั้งสิ้น 2,671,700 ไร่ อยู่ในท้องที่ของจังหวัดกาญจนบุรี 410,000 ไร่ โดยมีเขื่อนวชิราลงกรณ์ซึ่งตั้งที่ตำบลห้วยชุม อำเภอบำม่าง เป็นเขื่อนทดน้ำมีระดับสูง 22 เมตร จากลำน้ำซึ่งสูงประมาณ 126 เมตรจากระดับน้ำทะเล นอกจากนี้ ยังมีเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำอีกหลายแห่งในแม่น้ำแควใหญ่ คือ

- เขื่อนศรีนครินทร์ อยู่ที่บ้านเจ้าเพชร ตำบลท่ากระดาน อำเภอศรีสวัสดิ์ เป็นเขื่อนแกนดินหินที่สูง 135 เมตร ผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ 360 เมกกะวัตต์
- เขื่อนท่าทุ่งนา อยู่ที่อำเภอเมืองกาญจนบุรี เป็นเขื่อนกักน้ำที่ถูกปล่อยจากเขื่อนศรีนครินทร์ ซึ่งสามารถสูบกลับไปผลิตพลังงานไฟฟ้าได้อีก

ส่วนในแม่น้ำแควน้อย มีการสร้างเขื่อนคือ

- เขื่อนเขาแหลม อยู่ที่ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ ตัวเขื่อนมีความยาว 900 เมตร สามารถผลิตพลังงานไฟฟ้า 300 เมกกะวัตต์

5. การคมนาคม

การคมนาคมในจังหวัดกาญจนบุรี สามารถกระทำได้ทั้ง 3 ทางคือ ถนน รถไฟ และเรือ

5.1 เส้นทางถนน

5.1.1 การติดต่อระหว่างจังหวัด

- ทางหลวงแผ่นดิน เป็นการคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดกาญจนบุรีกับจังหวัดใกล้เคียง สายที่สำคัญได้แก่ ทางหลวงสายที่ 323 เป็นเส้นทางถนนแสงชูโต ผ่านจังหวัดไปเชื่อมกับถนนเพชรเกษม เป็นทางลาดยางระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระยะทางในการเดินทางของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย : ศึกษากรณีเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี

แสดง : เส้นทางคมนาคม

- ที่ตั้งจังหวัด
- ที่ตั้งอำเภอ
- ทางรถไฟ
- ทางหลวงแผ่นดิน
- ทางหลวงจังหวัด
- ถนนลูกรัง
- แม่น้ำ

ภาควิชาภูมิศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตราส่วน

แผนที่ 6

ทางหลวงสายที่ 324 เริ่มจากตัวเมืองกาญจนบุรี แยกจาก
ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 ไปยังอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ระยะทาง 62
กิโลเมตร

- ทางหลวงจังหวัด เป็นการคมนาคมภายในจังหวัดจากอำเภอ
เมืองกาญจนบุรีกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้คือ

ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3199 เริ่มจากทางแยกทาง
หลวง แผ่นดินหมายเลข 323 ผ่านตำบลลาดหญ้า น้ำตกเอราวัณ เขื่อนศรีนครินทร์

ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3086 เริ่มจากทางแยกทาง
หลวงจังหวัด หมายเลข 3199 ผ่านตำบลลาดหญ้าไปบ้านหนองปรือ

ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3306 ผ่านบ้านสระกระโจม
จังหวัดสุพรรณบุรี บ้านหนองปรือและบ้านหนองรี อำเภอบ่อพลอย

ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3342 ผ่านอำเภอบ่อพลอยและ
อำเภออุ้มทอง

ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3272 แยกจากทางหลวงแผ่นดิน
หมายเลข 323 ที่เหนืออำเภอทองผาภูมิ ผ่านบ้านไร่ไปยังบึงลึกและอีด่อง ซึ่งเป็นชุมชนประกอบ
อาชีพเหมืองแร่ บนทิวเขาตะนาวศรี ภายหลังจากที่ปิดกั้นน้ำในเขื่อนเขาแหลม มีการ
เปลี่ยนแปลงเส้นทางที่แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 ไปยังบ้านไร่

ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3229 เริ่มจากทางแยกทางหลวง
แผ่นดินหมายเลข 323 ไปยังบ้านเก่าและปราสาทเมืองสิงห์

- ทางหลวงท้องถิ่น เริ่มมีความสำคัญในการท่องเที่ยวกล่าวคือ
เป็นเส้นทางเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางต่าง ๆ เข้าด้วยกันโดยไม่ต้องแล่นอ้อม คือ

เส้นทางหลวงท้องถิ่น เชื่อมระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข
323 (ใกล้อุทยานแห่งชาติไทรโยค) กับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3199 (บริเวณเขื่อนท่าทุ่งนา)

เส้นทางหลวงท้องถิ่น เชื่อมระหว่างทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3026 (ใกล้อุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์) กับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3199 (อำเภอสรีสวัสดิ์)

5.2 เส้นทางรถไฟ

การคมนาคมทางรถไฟสายธนบุรี-น้ำตก เป็นรถไฟดีเซลและรถรวม (รถโดยสารและสินค้า) มีวันละ 8 ขบวน ทั้งเที่ยวไปและเที่ยวกลับ เดินทางจากสถานีรถไฟธนบุรี ถึงน้ำตกเข่าพัง เส้นทางรถไฟสายนี้ กองทัพญี่ปุ่นได้สร้างขึ้นจากแรงงานของเชลยศึก และกรรมกรชาวพื้นเมืองระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงเส้นทางสะพานข้ามแม่น้ำแคว จนถึงน้ำตกเข่าพัง เป็นเส้นทางที่ผ่านภูมิประเทศที่สวยงาม สามารถสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้ดี

นอกเหนือจากขบวนรถไฟเที่ยวปกติ การรถไฟแห่งประเทศไทยยังจัดขบวนรถไฟพิเศษเพื่อการท่องเที่ยวในวันหยุดสุดสัปดาห์ และวันหยุดราชการอีกด้วย

5.3 เส้นทางน้ำ

การคมนาคมทางน้ำเป็นเส้นทางที่สำคัญมาก่อน แต่ลดความสำคัญลงเมื่อเส้นทางบกพัฒนาขึ้น เส้นทางน้ำที่ยังมีความสำคัญ คือแม่น้ำแควน้อย ตั้งแต่ท่าเรือปากแซงขึ้นไป ซึ่งใช้ในการคมนาคมติดต่อกับบริเวณตะวันตกของจังหวัด นอกจากนี้ยังมีความสำคัญที่เป็นเส้นทางท่องเที่ยวโดยมีการล่องเรือด้วยเรือหางยาว การล่องแพซึ่งมีมากในช่วงท่าเรือปากแซงจนถึงอุทยานแห่งชาติไทรโยค ส่วนในอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ ในปัจจุบันนี้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวไปยังน้ำตกห้วยขมิ้น น้ำตกลำเขาung น้ำตกคลิตี้ ซึ่งอยู่ด้านเหนือของอ่างเก็บน้ำ ซึ่งในขณะนี้ได้มีการพัฒนาที่พักเป็นไปในรูปของแพที่ให้นักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

ทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี

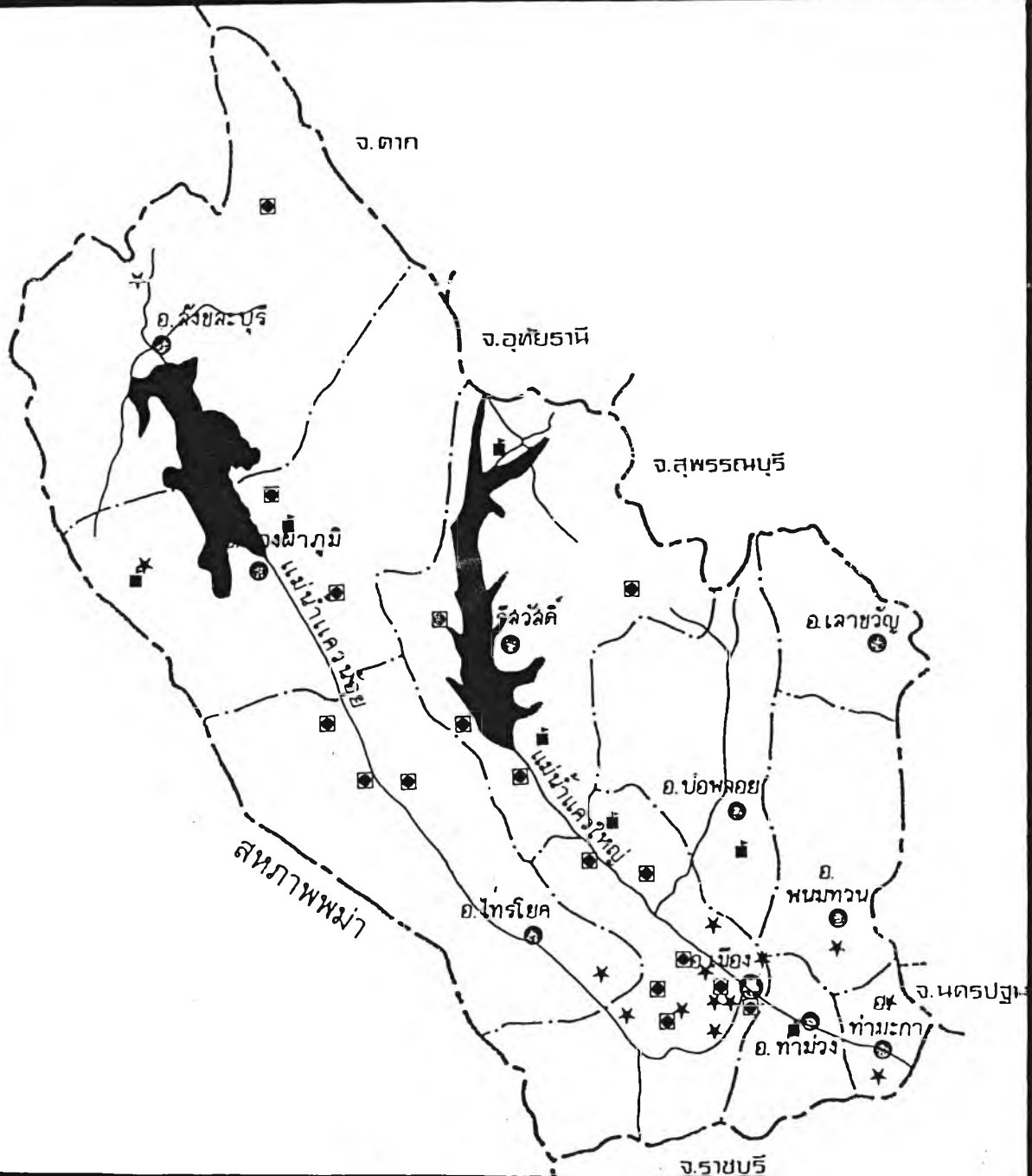
จังหวัดกาญจนบุรีนับว่าเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และหลากหลาย ยากที่จังหวัดอื่นจะเทียบได้ไม่ว่าจะเป็นด้านธรรมชาติ หรือด้านประวัติศาสตร์

1. ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

จากการศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี โดยสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แบ่งทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรีออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1.1 แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นบริเวณป่าเขา บริเวณที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้มีมากที่สุดในจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่

- หุบไถญ่นเรศวร
- บึงเกริงกะเวีย
- น้ำตกผาคาด
- พุน้ำร้อนหินดาด
- ถ้ำดาวดิงส์
- ถ้ำละว้า
- ถ้ำวังบาดาล
- น้ำตกไตรโยคใหญ่
- น้ำตกเขาพัง (ไตรโยคน้อย)
- ถ้ำวังตะเคียน
- ถ้ำพุทธะ
- ถ้ำมะเกลือ
- อุทยานแห่งชาติเอราวัณ (น้ำตกเอราวัณ)
- ฝ้าพระธาตุ
- อุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์
- อุทยานแห่งชาติห้วยขมิ้น
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ
- น้ำตกผาลั่น
- สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ (สวนหิน)

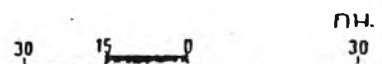
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระยะทางในการเดินทางของนักท่องเที่ยวในประเทศ : ศึกษากรณีเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี

แสดง : แหล่งท่องเที่ยว ในจังหวัดกาญจนบุรี

- ประเภทการศึกษา
- ประเภทธรรมชาติ
- * ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรม

ภาควิชาภูมิศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตราส่วน

แผนที่ 7

1.2 แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี เป็นบริเวณที่มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดีสมัยต่าง ๆ ได้แก่

- พิพิธภัณฑ์บ้านเก่า
- พงศีก
- ปราสาทเมืองสิงห์
- ค่านเจดีย์สามองค์
- เจดีย์พนมทวน
- สะพานข้ามแม่น้ำแคว
- ทางรถไฟสายมรณะ
- สุสานทหารสัมพันธมิตรคอนรัก
- สุสานทหารสัมพันธมิตรเขาช่องปูน
- พิพิธภัณฑ์อักษะเขลยศึก

1.3 แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม เป็นบริเวณที่มีความน่าสนใจทางวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น ได้แก่

- พระแท่นดงรัง
- เจดีย์นูนอ่อง
- วัดนางพิม วัดขุนแผน วัดป่าเลไลยก์
- วัดถ้ำเสือ
- วัดถ้ำมังกรทอง

นอกจากนี้ยังมีประเพณี และการละเล่นพื้นเมือง ได้แก่ "การรำเหย่ย" "เล่นเพลงร่อยพรรษา" เล่นกันที่อำเภพนมทวน นอกจากนี้มีการ "รำดง" ของกระเหรี่ยงอีกด้วย (หน่วยศึกษานิเทศก์ จังหวัดกาญจนบุรี, 2529)

1.4 แหล่งท่องเที่ยวประเภทการศึกษา เป็นบริเวณที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมหรือความเป็นมาของสถานที่นั้น ๆ ได้แก่

- เหมืองบิล็อก
- บ่อพลอย
- เขื่อนวชิราลงกรณ์
- เขื่อนศรีนครินทร์
- เขื่อนท่าทุ่งนา
- เขื่อนเขาแหลม

2. สภาพทั่วไปของการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี

2.1 ปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี

2.1.1 จังหวัดกาญจนบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเพียง 128

กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 2 ชั่วโมง ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 แล้วแยกเข้าทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 328 ที่จังหวัดปฐม หรือโดยทางรถไฟ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที ทำให้มีความสะดวกในการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี

2.1.2 ภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาสลับซับซ้อนและลักษณะธรณีสัณฐานของ

เขตหินปูน ทำให้เกิดภูเขา ถ้ำ น้ำตก น้ำพุ เกาะแก่ง ลำธาร ที่มีความงามตามธรรมชาติ เป็นปัจจัยดึงดูดให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวหลายประเภท เช่น การล่องแก่ง การเดินป่า การชมทิวทัศน์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งที่อยู่ของสัตว์ป่าที่หาดูได้ยาก เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงเกริงกะเวีย ซึ่งกรมป่าไม้เป็นผู้ดูแลและควบคุม นับเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีอาณาเขตกว้างใหญ่

2.1.3 แหล่งชุมชนของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีอายุราวสมัย

หินเก่าตอนปลาย หรือประมาณ 7,000 ปีมาแล้ว แหล่งขุดค้นที่มีชื่อเสียงเป็นที่แพร่หลายไปทั่วโลกคือ บริเวณบ้านเก่า ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแควน้อย ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี ซึ่งมีศักยภาพสูงที่จะพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวได้

2.1.4 แหล่งมรดกทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของชาติที่สำคัญ พื้นที่ของจังหวัดกาญจนบุรี เกี่ยวพันกับ เหตุการณ์ประวัติศาสตร์สงครามไทย-พม่า ซึ่งคำเนีน คื่อ เนื่องมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งยังคงมีหลักฐานปรากฏอยู่มากพอควรและยังเป็นท้องที่ในการดำเนิน เรื่องของวรรณกรรมขุนช้าง-ขุนแผน อีกด้วย

2.1.5 อนุสรณ์ของสงครามโลกครั้งที่สองที่สำคัญคือ ในระหว่างปี 2484-2488 กองทัญี่ปุ่นยื่นคำขาดต่อรัฐบาลไทยขอ เดินทางผ่านไปยังพม่าและสร้างทางรถไฟไปพม่า โดยแยกจากชุมทางหนองปลาตูกไปยังกาญจนบุรีเสียบแม่น้ำแควน้อย ผ่านด่านเจดีย์สามองค์ไปจนถึงสถานี ดินบือช้ายัด ที่เมืองมะละแหม่ง เป็นระยะทางรวมทั้งสิ้น 415 กิโลเมตร โดยเกณฑ์เชลยสงครามและกรรมกรมาก่อสร้าง เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตกว่า 20,000 คน จึงได้ชื่อว่าทางรถไฟสายมรณะ เป็นที่รู้จักแพร่หลายไปทั่วโลกเป็นแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวนานาชาติเดินทางมาเยือน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2527)

2.2 ข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี

2.2.1 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทสุดสัปดาห์ (weekend resort) ทั้งนี้เนื่องจากการเดินทางสะดวกและใช้เวลาเพียง 2 ชั่วโมงเศษจากกรุงเทพมหานคร จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ท่องเที่ยวแบบเข้าไปเย็นกลับ มีการพักผ่อนและใช้เวลาท่องเที่ยวอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีเพียง 1-2 คืนเท่านั้น

2.2.2 สภาพภูมิอากาศ ในเขตพื้นที่ราบของจังหวัดกาญจนบุรีมีอากาศร้อนจัดเกิน 22-27 องศา (ซึ่งเป็นอากาศที่มีภาวะน่าสบาย (Comfort Zone)) เป็นเวลาถึง 8 เดือน ในช่วงฤดูร้อนและฤดูฝน เนื่องจากมีทิวเขาถนนธงชัยและทิวเขาคะเนาวศรี กั้นพรมแดนระหว่างไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า ทำให้อับลมในช่วงลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

ฤดูฝนของจังหวัดกาญจนบุรีเริ่มในช่วงกลางเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนพฤศจิกายน ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดพาเอาความชื้นจากมหาสมุทรอินเดีย ผ่านแนวเทือกเขาทางตะวันตกทำให้เกิดฝนตกมากทางด้านตะวันตกของจังหวัด ฝนตกน้อยลงทางด้านตะวันออกของจังหวัดเป็นลำดับ ในช่วงฝนตกหนักระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน มีวันที่ฝนตกมากกว่า 20 วันขึ้นไปทำให้เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวในช่วงดังกล่าว

สภาพภูมิอากาศยังมีผลต่อฤดูกาลท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว
 อีกด้วย จากการศึกษาสภาวะตลาดการท่องเที่ยวพบว่าช่วงเวลาฤดูร้อนถึงต้นฤดูฝนระหว่าง
 เดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน มีจำนวนนักท่องเที่ยวค่าที่สุดเนื่องจากเป็นช่วงที่มีอากาศร้อนจัด
 และแห้งแล้ง พืชพรรณธรรมชาติจะอยู่ในช่วงผลัดใบ ลำธาร น้ำตกจะมีน้อยหรือไม่มีเลย
 จึงไม่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

2.2.3 ภัยธรรมชาติ บริเวณส่วนใหญ่ของจังหวัดโดยเฉพาะด้านตะวันตก

ในช่วงมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะมีฝนตกหนักในระยะสั้น และบางครั้งตกติดต่อกันเป็นเวลานาน
 ประกอบกับการตัดไม้ทำลายป่าเป็นพื้นที่กว้างขวาง เป็นเหตุให้พื้นที่อุ้มน้ำลดลง ทำให้เกิด
 น้ำท่วมฉับพลันในบริเวณที่ราบริมฝั่งแม่น้ำ ได้แก่ บริเวณอำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอ
 ทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค เช่นในเดือนสิงหาคม 2524 มีการอพยพประชาชนออกจากเขต
 น้ำท่วม พืชผลเสียหาย และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 ชำรุดใช้การไม่ได้ อย่างไรก็ตาม
 ก็ตามแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูง ไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสาเหตุน้ำท่วม
 หรือหากเกิดมีขึ้นก็เป็นเพียงระยะสั้น ภัยธรรมชาติที่เกิดจากฝนตกหนัก ทำให้เกิดแผ่นดิน
 สั่นไหวและฝนตกหนักในบริเวณลาดเขาที่สูงชันหลายแห่ง ส่วนในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวยังไม่
 ปรากฏการณดังกล่าวเกิดขึ้นเด่นชัด ผลกระทบในลักษณะนี้จะมีบ้างในบริเวณถนนท่าลำไย-อำเภอ
 ศรีสวัสดิ์ และบางแห่งบนถนนสายทองผาภูมิ-บิล็อก (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2527)